

**Maa- ja metsätalousministeriö**  
[kirjaamo@mmm.fi](mailto:kirjaamo@mmm.fi)

Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö 21.12.2017, nro 2070/01.01/2017

## **LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI ELÄINTEN HYVINVOINNISTA JA LAEIKSI ERÄIDEN SIIHEN LIITTYVIEN LAKIEN MUUTTAMISESTA**

Ministeriö on pyytänyt lukuisilta tahoilta lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Siitä huolimatta, ettei Uskontojen yhteistyö Suomessa – USKOT-foorumi (jäljempänä USKOT-foorumi) ole jakelussa mainittujen tahojen joukossa, USKOT-foorumi kohteliemmin kiinnittää ministeriön huomiota eläinten hyvinvoinnista annetun lakiluonnoksen eläinten teurastusta koskevaan säännökseen (64 §).

Suomen perustuslain 74 §:n mukaan eduskunnan perustuslakivaliokunnan tehtävänä on antaa lausuntonsa sen käsittelyyn tulevien lakiehdotusten

- perustuslainmukaisuudesta sekä
- suhteesta kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin.

### **1. Lakiehdotuksen perustuslainmukaisuudesta**

Maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa eläinten teurastusta koskevia säännöksiä muutettavaksi siten, että eläin olisi aina tainnutettava ennen teurastusta. Muutos koskisi paitsi uskonnollisista syistä noudatettavaa erityistä teurastustapaa että yksityiskäyttöön teurastettavaa siipikarjaa.

Ehdotuksessa kiellettäisiin verenlaskun aloittaminen ennen kuin eläin on asianmukaisesti tainnutettu tai lopetettu kyseisen eläinlajin tainnutukseen tai lopetukseen soveltuvalla menetelmällä. Nykyisessä laissa sallitaan uskonnollisista syistä noudatettava erityinen teurastustapa, jossa verenlasku aloitetaan tainnuttamisen kanssa samanaikaisesti. Jatkossa teurastettava eläin olisi aina tainnutettava ennen verenlaskun aloittamista.

Ehdotuksen hyväksyminen tarkoittaisi sitä, ettei uskonnollisella tavalla toteutettu teurastus, juutalaisten kosher-ruokavalion mahdollistava shechita-teurastustapa ja muslimien halal, olisi enää mahdollista.

### **2. Lakiehdotuksen suhteesta kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin**

Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (SopS 18 ja 19/1990) eli Euroopan ihmisoikeussopimus on Suomessa saatettu voimaan lailla. Si-

ten sopimuksen määräykset ovat sovellettavissa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa laintasoisina.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 9 artiklassa säädetään jokaisella olevasta oikeudesta uskonnonvapauteen.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on lausunut tuomiossaan *Cha'are Shalom Ve Tsedek v. France* rituaaliteurastuksen<sup>1</sup> kuuluvan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 9 artiklan suojan piiriin:

74. It follows that the applicant association can rely on Article 9 of the Convention with regard to the French authorities' refusal to approve it, since ritual slaughter must be considered to be covered by a right guaranteed by the Convention, namely the right to manifest one's religion in observance, within the meaning of Article 9.

Mainitussa tapauksessa oli kyse yhden uskonnon sisäisiin teologisiin tulkintoihin liittyvistä seikoista

78. However, when another religious body professing the same religion later lodges an application for approval in order to be able to perform ritual slaughter, it must be ascertained whether or not the method of slaughter it seeks to employ constitutes exercise of the freedom to manifest one's religion guaranteed by Article 9 of the Convention.

79. The Court notes that the method of slaughter employed by the ritual slaughterers of the applicant association is exactly the same as that employed by the ACIP's ritual slaughterers, and that the only difference lies in the thoroughness of the examination of the slaughtered animal's lungs after death. It is essential for the applicant association to be able to certify meat not only as kosher but also as "glatt" in order to comply with its interpretation of the dietary laws, whereas the great majority of practising Jews accept the kosher certification made under the aegis of the ACIP.

Tuomioistuimen perustelee hylkäävää kantaansa muun muassa seuraavasti:

But the Court takes the view that the right to freedom of religion guaranteed by Article 9 of the Convention cannot extend to the right to take part in person in the performance of ritual slaughter and the subsequent certification process, given that, as pointed out above, the applicant association and its members are not in practice deprived of the possibility of obtaining and eating meat considered by them to be more compatible with religious prescriptions.

Tuomioistuin katsoi, ettei artikla 9 § 2 tullut sovellettavaksi tapaukseen.<sup>2</sup> Siinäkin tapauksessa, että ihmisoikeussopimuksen artikla 9,2 olisi tullut sovellettavaksi, olisi tuomioistuin hylännyt hakijan vaatimukset.

Ministeriön lakiluonnoksessa on kyse pitemmälle menevistä toimista: lakiluonnoksen hyväksyminen merkitsisi kaikkinaisen kiellon asettamisesta eläinten uskonnolliselle teurastamiselle.

Siten lakiluonnos rikkoo ihmisoikeussopimuksen artiklaa 9 kokonaisuudessaan artik-

<sup>1</sup> Neuvoston asetuksen 2 artiklan mukaan 'uskonnollisella rituaalilla' tarkoitetaan eläinten teurastamiseen liittyvien toimien sarjaa, jonka määrittää uskonto.

<sup>2</sup> That finding absolves the Court from the task of ruling on the compatibility of the restriction challenged by the applicant association with the requirements laid down in the second paragraph of Article 9 of the Convention.

lan 2 momentti<sup>3</sup> mukaan lukien. Ihmisoikeustuomioistuimen artiklan 9 § 2 kohdalla esittämät perusteet eivät muuta tilannetta toiseksi.

### **3. Eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä annetun neuvoston asetus (EY) N:o 1099/2009**

Asetuksen johdanto-osassa todetaan:

Direktiivillä 93/119/EY säädettiin tainnutusta koskevasta poikkeuksesta teurastamossa tapahtuvan uskonnollisen teurastuksen yhteydessä. Koska jäsenvaltioiden erilaisista olosuhteista johtuen uskonnolliseen teurastukseen liittyvät yhteisön säännökset on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä eri tavoin ja koska kansallisissa säännöissä otetaan huomioon näkökohtia, jotka menevät tämän asetuksen tarkoitusta pidemmälle, on tärkeätä, että ennen teurastusta tapahtuvaa eläinten tainnutusta koskeva poikkeus säilytetään niin, että kullekin jäsenvaltiolle jätetään kuitenkin tietty määrä toimivaltaa. Näin ollen tässä asetuksessa kunnioitetaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan 10 artiklassa vahvistettua uskonnon vapautta ja oikeutta tunnustaa uskontoa tai vakaumusta jumalanpalveluksissa, opettamalla, hartaudentarjoituksissa ja uskonnollisin menoin.

Teurastus ilman tainnuttamista edellyttää tarkkaa kurkun leikkaamista terävällä veitsellä, jotta eläimen kärsimys olisi mahdollisimman vähäistä. Lisäksi jos eläimen liikkumista ei mekaanisesti rajoiteta leikkaamisen jälkeen, veren poistuminen todennäköisesti hidastuu, mikä pitkittää kärsimystä tarpeettomasti. Naudan-, lampaan- ja vuohensukuiset eläimet ovat yleisimmät tällä menettelyllä teurastettavat lajit. Ilman tainnutusta teurastettavien märehittäjien liikkumista olisi sen vuoksi rajoitettava yksittäin ja mekaanisesti.

### **4. Yhteenveto**

i. USKOT-foorumi kiinnittää huomiota siihen, että lakiluonnoksen eläinten teurastusta koskeva säännös on ristiriidassa Suomen perustuslain 11 §:n kanssa, jonka mukaan jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Uskonnon ja omantunnon vapautteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa

Perustuslakivaliokunnalle kuuluvaa lakien perustuslainmukaisuuden ennakkovalvontaa täydentää Suomen perustuslain 106 §:n mukainen lakien perustuslainmukaisuuden jälkikäteinen valvonta: Jos tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa lain säännöksen soveltaminen olisi ilmeisessä ristiriidassa perustuslain kanssa, tuomioistuimen on annettava etusija perustuslain säännökselle.

ii. USKOT-foorumi katsoo, että lakiluonnoksen eläinten teurastusta koskeva säännös on ristiriidassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen kanssa. Sopimusrikkomusten välttämiseksi ihmisoikeusvelvoitteet tulisi huomioida jo säädösvalmistelussa; so. säädökset tulee kirjoittaa lainvalmisteluvaiheessa sellaisiksi, ettei ristiriitaa kansallisen lain ja ihmisoikeusvelvoitteen kesken synny.

iii. USKOT-foorumi kiinnittää huomiota siihen, että lakiluonnoksen eläinten teurastusta koskeva säännös on ristiriidassa Euroopan unionin perusoikeuskirjan 10 artiklan kanssa.

Kukin kohdista i.-iii. erikseen on riittävä peruste sille, että lakiluonnoksen eläinten teu-

<sup>3</sup> Henkilön vapaudella tunnustaa uskontoaan tai uskoaan voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa yleisen turvallisuuden vuoksi, yleisen järjestyksen, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi.

rastusta koskevaa säännöksen sanamuotoa tulee muuttaa siten, että se mahdollistaa verenlaskun aloittamisen ennen sitä välittömästi seuraavaa tainnutusta.

Lausuntoa on valmisteltu USKOT-foorumin ihmisoikeusjaostossa ja sitä ovat kommentoineet USKOT-foorumin hallituksen jäsenet, jotka jäsenyhteisöjensä nimeäminä edustavat juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia.

**Uskontojen yhteistyö Suomessa – USKOT-foorumi ry  
Religionernas samarbete i Finland - RESA-forumet rf.**

**Kaarlo Kalliala**  
puheenjohtaja

**Atik Ali**  
varapuheenjohtaja

**Yaron Nadbornik**  
varapuheenjohtaja